

Artikkelin kirjoittaja:
ELL, Esa Eskelinen
Malmin Eläinklinikka Apex

Kirjoitusvuosi: 2010

KOIRAN JA KISSAN NIVELRIKKO

Nivelrikko eli artroosi on yleinen lemmikkieläinten sairaus. Se on pitkäaikainen (krooninen) tauti, jonka esiintyvyys lisääntyy iän myötä. Yleisimmin nivelrikkoa esiintyy kyynärnivelessä, lonkkanivelessä sekä polvessa ja kinnernivelessä.

Oireet

Nivelrikon tavallinen oire on ontuma ja jäykkyys sekä haluttomuus liikkua tai esim. hypätä autoon. Oireet ovat tyypillisesti pahimmat kovan liikunnan jälkeisen levon jälkeen. Taudin edetessä nivel saattaa paksuuntua kun nivelen reuna-alueille kehittyy luupiikkejä ja sidekudosta. Samalla nivelen liikkuvuus vähenee.

Kissoilla nivelrikon oireita, kuten kissojen muidenkin sairauksien oireita, voi omistajan olla vaikea havaita.

Aiheuttaja

Nivelrikko ei nykyisen tietämyksen mukaan ole pelkästään nivelruston eli nivelen liukupinnan passiivista kulumista. Kyseessä on tapahtumasarja, jossa ruston hajoaminen tapahtuu nopeammin kuin rusto ehtii korjaantua. Sen seurauksena rusto alkaa rappeutua, siihen syntyy vauriokohtia sekä puutosalueita ja rusto saattaa kulua jopa kokonaan pois. Niveleen kehittynyt tulehdusreaktio aiheuttaa kipua ja turvotusta.

Koirilla kyynärnivelen, olkanivelen, lonkan ja kinnernivelen kehityshäiriöt ovat nivelrikon tavallinen syy. Kasvuiässä em. nivelten nivelrustosta voi irrota rustokappaleita (osteokondroosi eli OCD) tai nivelen muovautuminen voi häiriintyä, jolloin nivelpinnat eivät ole yhteensopivat (lonkka- ja kyynärdysplasia).

Koiran polven ristositeen repeämä on myös hyvin tavallinen ongelma ja se aiheuttaa nopeasti nivelrikkomuutoksia polveen.

Nivelrikon diagnostiikka

Diagnoosi tehdään oireiden, kliinisen tutkimuksen ja röntgenkuvauksen perusteella. Röntgenkuvassa voidaan nähdä luupiikkejä eli osteofyyttejä nivelen reuna-alueilla, ruston-alaisen luun lisääntymistä sekä merkkejä nivelen muovautumishäiriöstä eli dysplasiasta. Tarvittaessa nivel voidaan tutkia tähystämällä tai magneetti- tai tomografiakuvauksella.

Nivelrikon hoito

Ylipainoisen lemmikin laihduttaminen on ehkä tehokkain yksittäinen nivelrikon hoitomuoto. Säännöllinen liikunta auttaa painon hallinnassa ja pitää yllä lihasvoimaa ja nivelten liikkuvuutta. Liikkuminen pehmeällä alustalla, vaihtelevassa maastossa sekä uiminen ja vedessä kahlailu ovat yleensä hyviä liikuntamuotoja. Vesijuoksumatto -laitteet mahdollistavat vesiharjoittelun myös talviaikaan. Sellaista (rajua ja repivää) liikuntaa on kuitenkin syytä välttää, mikä kipeyttää nivelet.

Tulehduskipulääkkeet ovat eniten käytetty nivelrikon lääkehoito. Tulehduskipulääkkeitä voidaan antaa lemmikille kuureina tarvittaessa tai jopa jatkuvana lääkityksenä. Jos tulehduskipulääkitys ei lievitä nivelrikon oireita riittävästi, kivun levitystä voidaan tehostaa antamalla keskushermostoon vaikuttavia kipulääkkeitä.

Nivelruston rakennusaineilla, kondroitiinisulfaattilla ja ja glukosamiinilla, on osoitettu nivelrikon oireita lievittävä vaikutus. Näitä aineita voidaan antaa muutaman kuukauden pituisina kuureina tai jatkuvana lääkityksenä.

Myös rasvahappojen (omega-3) lisäämisellä lemmikin ravintoon näyttäisi olevan nivelrikon oireita lievittävää vaikutusta.

Joissakin tilanteissa, varsinkin jos edellä mainittujen hoitomuotojen teho on huono, on tarpeen turvautua kirurgiseen hoitoon. Vaikeissa lonkkanivelen ja polvinivelen nivelrikossa voidaan nivel korvata tekonivelellä. Tähystystekniikalla tehty nivelen puhdistus (mm. luu-rustokappaleiden poisto) saattaa myös olla joissain tilanteissa olla tarpeen. Polven nivelrikon tavallisin syy, ristisiteen pettäminen, on myös hoidettava kirurgisesti.

Ennuste

Nivelrikkoon ei ole tähän mennessä löydetty parantavaa lääkehoitoa. Fysioterapialla, lääkehoidolla ja painonhallinnalla voidaan rajoittaa taudin etenemistä. Jos nivelrikko kuitenkin etenee riittävän pitkälle, ainoa ns. parantava hoito on tekonivelleikkaus.